

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 31/1990-91 med anledning av republikens presidents framställning till Ålands landsting om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om godkännande av vissa bestämmelser i konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter.

Landstinget har den 11 september 1991 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Med anledning härav får utskottet anföra följande.

I framställningen föreslås att landstinget måtte ge sitt samtycke till ikraftträdandet av den lag varigenom Finland biträder den inom Europarådet ingångna konventionen som avser att skydda enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter.

Landstinget behandlade i april 1991 landskapsstyrelsens framställning med förslag till lagstiftning om personregister (framst.nr 41/1989-90). Den nya lagstiftningen, som träder i kraft den 1 januari 1992, består av dels en blankettlag om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande personregister (57/91), dels en ändring av landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet (58/91). Vid behandlingen av ärendet konstaterades att lagstiftningsbehörigheten i fråga om personregister är delad. Regleringen av personregister som upprätthålls av landskapsmyndigheterna och de kommunala myndigheterna på Åland faller inom landstingets behörighet. Detsamma gäller register som upprätthålls inom andra verksamheter som regleras genom landskapslagstiftning, exempelvis näringsverksamhet och arbetsavtal. Till rikets lagstiftningsbehörighet hör däremot regleringen av personregister inom statsförvaltningen samt inom sådana verksamheter som regleras i stöd av rikslagstiftning, exempelvis bank- och försäkringsverksamhet.

Situationen är således den att rikslagstiftningen om personregister tillämpas dels inom områden där riket har lagstiftningsbehörigheten, dels inom sådana områden hörande till landstingets behörighet som täcks av blankettlagen. Inom landskaps- och kommunalförvaltningen skall däremot de regler om personregister som intagits i landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet tillämpas. Av principiella skäl önskade lagstiftaren inte utsträcka befogenheterna för rikets datasekretessmyndigheter till självstyrelsens och kommunernas förvaltningsorgan, varför särskilda bestämmelser nu skall tillämpas beträffande dem.

I den till presidentens framställning fogade regeringspropositionen anges att den nu aktuella konventionens bestämmelser beaktades då rikets personregisterlagstiftning bereddes och stiftades. Detta innebär för Ålands del att konventionens krav uppfylls till de delar rikslagen gäller som sådan eller tillämpas som blankettlag.

Bestämmelser av delvis annat slag gäller som framgått för personregister som upprätthålls av landskapets och kommunernas myndigheter. Vid behandlingen av förslaget till ändring av landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet gjorde landstinget sådana kompletteringar i lagtexten som ansågs nödvändiga för att lagförslaget skulle "... bedömas fylla nutida krav på datasekretessen, sådana de kommer till synes bland annat i internationella konventioner... ". Samtidigt konstaterades att uttryckliga bestämmelser i vissa avseenden trots dessa tillägg skulle komma att saknas. Stor vikt fästes under landstingsbehandlingen vid begreppet "god registersed". Enligt 15a § 1 mom. landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet skall myndigheten iaktta en god registersed så att de registrerades personliga integritet, intressen och rättigheter inte kränks. Landstinget underströk betydelsen av att begreppet utfylls med anvisningar och att kompletteringar av lagstiftningen vid behov föreslås.

Den föreliggande konventionen innehåller inte bestämmelser som i sak innebär ändring av eller avvikelser från någon bestämmelse i självstyrelselagen. Genom att lämna samtycke till lagens ikraftträdande också på Åland förbinder sig däremot självstyrelsemyndigheterna, såsom konstaterats i samband med behandlingen av flera likartade konventioner, att tillse att landskapslagstiftningen om personsekretess följer de minimikrav som konventionen uppställer.

De centrala bestämmelserna om datasekretess ingår i konventionens kapitel II. Varje part skall tillse att de grundläggande principerna för datasekretess som de anges i konventionen skall genomföras i nationell lagstiftning. Dessa åtgärder skall vara vidtagna före konventionen träder i kraft för vederbörande parts del. Med nationell lagstiftning jämföras även instruktioner och administrativa föreskrifter. Utskottet har därför jämfört kapitlets artiklar mot bestämmelserna i 3a kap. landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet. Enligt utskottets bedömning kan den berörda landskapslagstiftningen anses fylla de krav konventionen uppställer. Utskottet har då tagit hänsyn till den i 15a § 1 mom. offentlighetslagen ingående bestämmelsen om skyldigheten att "iaktta en god registersed" som kan betraktas som en form av generalklausul samt till möjligheterna att utfylla lagstiftningens bestämmelser med instruktioner. De kompletteringar landstinget vid behandlingen av framställningen nr 41/1989-90 genomförde i offentlighetslagen tillkom, som ovan framgått, framför allt med tanke på de krav den nu aktuella konventionen skulle komma att ställa. Utskottet finner därför att landstinget kan ge det erforderliga samtycket.

Utskottet konstaterar emellertid samtidigt att den landskapslagstiftning som berör personregister inom landskaps- och kommunalförvaltningen inte på samma detaljnivå som exempelvis i rikslagen och i Sverige reglerar datasekretessen. Med tanke på den vikt man allmänt fäster vid att den personliga integriteten skyddas i förhållande till olika personregister finns det därför enligt utskottets åsikt skäl för landskapsstyrelsen att ytterligare jämföra landskapslagstiftningen med den aktuella konventionen. En sådan granskning skulle ge vid handen om lagtexten behöver kompletteras i syfte att tydligare betona integritetsskyddet i samband med databehandling av personuppgifter samt vilka instruktioner och anvisningar som erfordras. Utskottet får här hänvisa till vad landstinget anfört i lagutskottets betänkande nr 23/1990-91 och stora utskottets betänkande nr 36/1990-91. Utskottet föreslår en hemställningskläm i saken.

Med hänvisning till det anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte ge sitt samtycke till att lagen träder i kraft i landskapet Åland till de delar den nämnda konventionen innebär avvikelser från självstyrelselagen, under förutsättning att riksdagen antar lagen i oförändrad form.

Utskottet föreslår vidare

att Landstinget hemställer om att landskapsstyrelsen utgående från bestämmelserna i konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter granskar landskapslagstiftningen som rör personregister och uppgör erforderliga anvisningar samt vid behov förslag till komplettering av lagstiftningen.

Mariehamn den 12 september 1991

På lagutskottets vägnar:

Gunnevi Nordman
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Nordman, viceordföranden Jan-Erik Lindfors samt ledamöterna Andersson, Christer Jansson och Karlsson.